

ПРОНОМІНАТИВНІ, КВАНТИТАТИВНІ Й ІНТЕР'ЕКТИВНІ ДЕМІНУТИВИ В СТРУКТУРІ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТИЧНОГО МОВЛЕННЯ

У статті проаналізовано займенникові, числівникові та вигуківі морфостилеми зі зменшувально-пестливими суфіксами, визначено репрезентативні для сучасного українського поетичного мовлення модифіковані утворення.

Ключові слова: морфостилема, демінутивність, словотворчий формант, модифікатор, поетичне мовлення.

Семененко Л.А. Пронимативные, квантитативные и интеръективные деминутивы в структуре украинской поэтической речи. *В статье анализируются местоименные, числительные и междометные морфостилемы с уменьшительно-ласкательными суффиксами, определяются репрезентативные для современной украинской поэтической речи модифицированные образования.*

Ключевые слова: морфостилема, деминутивность, словообразовательный формант, модификатор, поэтическая речь.

Semenenko L. A. Pronoun, quantitative, interjection diminutives in the structure of modern Ukrainian poetic speech. *This article analyzes pronoun, numeral and interjection morphostylems with diminutive-hypocoristic suffixes, determines representative modified formations for contemporary Ukrainian poetic speech.*

Keywords: morphostylem, diminutive meaning, word formant, modifier, poetic speech.

Категорія суб'єктивної оцінки/демінутивності, різночастиномовні конституенти-носії цього категорійного значення, словотворчі суфіксимодифікатори як його експоненти вже ставали об'єктами вивчення таких науковців, як Д.Х. Баранник, І.К. Білодід, О.І. Бондар, Л.А. Булаховський, В.С. Ващенко, К.Г. Городенська, Г.П. Їжакевич, А.П. Коваль, Л.Т. Масенко, З.О. Митяй, В.С. Перебийніс, О.О. Ситенко та ін.

Об'єктом опису стали некодифіковані сучасними лексикографічними джерелами морфостилеми (марковані одиниці морфологічного рівня, представлені інноваційними/потенційними дериватами або дериватами позалітературного різновиду української мови – просторіччями, лексемами діалектного вжитку) відпрономінативного, відквантитативного й відінтер'єктивного творення, що виступають репрезентантами лексико-граматичної [14 : 176], або семантико-словотвірної [13 : 13], категорії суб'єктивної оцінки/демінутивності, у структурі значення яких є словотворчі форманти *-еньк-*, *-оньк-*, *-очк-*, *-ечк-*, *-іньк-*, *-к-*, *-ик-*, *ус'*, *-есеньк-*, *-ісеньк-*, *-ісіньк-* тощо.

За спостереженнями Г.П. Їжакевич, специфічною рисою стилістично позначених здрібнілих утворень у системі української мови, по-перше, є те, що вони утворюють іноді цілі ряди здрібнілих форм: *брівка* – *брівонька* – *бровеня* (пор.: в ідіолекті М. Вінграновського наявний ряд прономінативних інноваційних морфостилем *тебенько* – *тебенечко* – *тебесенько* – Л.С.), а по-друге, вони мають здатність творення не тільки від іменників і прикметників, а й віддієслів (*питки* – *питоньки* – *питусі*), займенників (*такесенький* –

такісінький), прислівників (*такечки – таконьки*) та інших частин мови [4 : 42-43].

Д.Х. Баранник, виокремлюючи категорію суб'єктивної оцінки якості предмета, кваліфікує її як лексико-граматичну категорію, яка охоплює іменники, прикметники, прислівники, інфінітивні форми дієслів, і зауважує, що її рефлексії спостерігаються також у деяких займенниках і числівниках: *отакесенький, отакісінький, самісінький, однісінький* [14 : 176].

Демінутивні суфікси української мови характеризуються міжкласністю та міжкатегорійністю. Міжкласна категорія демінутивності стала в українській мові універсальною завдяки тому, що первісно іменникові та прикметникові суфікси *-к-, -еньк-, -оньк-* перенесено в дериваційні системи займенників (*всенький, саменький*), числівників (*двійко, двоєчко*), дієслів (*їстки, їстоньки*), прислівників (*таменьки, додомоньку*). Подібні демінутивні афіксальні синоніми можна вважати міжкласними синосуфіксами [12 : 169].

На особливості мовленнєвої реалізації та поширеності в українській мові категорії суб'єктивної оцінки та її експонентів неодноразово звертав увагу лінгвіст і поет Дмитро Білоусенко, наприклад, у вірші «Ох ці суфікси»: *Скажи, чи ти стрічав коли / у дієслові – / щоб суфікси були / іменникові? / Або в прислівнику коли / в звичайнім слові – / щоб раптом суфікси були / прикметникові? / Для прикладу я наведу слова, / а ти дивися сам, як це буває: / їсти – їстоньки, пити – питоньки, спати – спатоньки; / отак – отакеньки, / отут – отутеньки, / часто – частенько... / Для порівняння – ще пестливі форми слів / (зима, важкі умови для птахів): / «Поживитися б жучком / або гусінькою / чи кошачкою хоча б / отакусінькою» (Д. Білоус).*

Як зазначає В.К. Чернецький, займенникам і числівникам, які мають високий ступінь узагальненості абстрактних значень, не повинна бути властива здрібніло-пестлива суфіксація, оскільки тут начебто і немає для цього семантичних умов. Проте фактичний матеріал засвідчує, що вони вживані в народно-розмовній мові та діалектах, звідки й потрапляють у мову художньої літератури [17 : 45].

Метою нашої статті є аналіз уживаності, поширеності, репрезентативності, функційно-стилістичного навантаження таких маркованих утворень у сучасному поетичному мовленні.

Серед займенникових іменників (прономінативних субстантивів) марковані морфостилеми з актуалізованим значенням суб'єктивної оцінки фіксуються в деяких конститuentів розряду особових (*ти*), неозначених (*хтось*), заперечно-узагальнювальних [2 : 190] (*ніщо*), пор.: *Коло тебенюко я – дивись! / Ходять хмари нехмарним небом. / По воді сон зорі повивсь / Біля тебенюко, коло тебе* (М. Вінграновський); *І рідна пісня стане в уголов'ї / коло тебе – / коло тебе коло тебенюки / коло кованої гребельки...* (В. Коломієць); *Нема нічого, нічогоньки, / ну нічогоньочки, нітроньки / душі від літа – владна тьма* (В. Забаштанський). Словниками фіксується лексема *нічогнісінюко – займ., запереч., розм.* Зовсім, абсолютно нічого [1 : 789].

Модифікація значення прономінативного субстантива *хтось* відбувається завдяки введенню до структури твірної бази іменникових словотворчих

формантів *-к-*, *-ик-*, пор.: *Кого, не бачачи, я бачу наскрізь? / Мене хто наскрізь продивля, ненаський? / І сяк, і так цей хтосько́ языка мені ламає джазиком юнацьким...* (В. Затулівітер); *Так світять* [ілюзій дверцята – Л.С.] – *світять-ся клично, / так грайно-німбово сяють, / аж хтось в них повзе рахітично, / і хтосики з них вилітають* (В. Затулівітер).

Серед займенникових прикметників (пронімінативних ад'єктивів) деривати-морфостилеми найактивніше творяться від розряду присвійних, пор.: *Засмісь-но, яблуче. Засмісь, мов не своє, / але мос-моєньке...* (В. Затулівітер); *Моє, моєньке миле, ясне-мі / Спи, золотава вовне...* (М. Йогансен); *Тартак. Гамарня. Зеленаста жаба / укопанці – і та моя. / Така ж моя, така ж моїсінька* (Л. Костенко); *Наточу з молодого каміння / золотого, як північ, вина: / за твоє, / за твоєньке уміння / у моїм тонкосніжнім письмі / учитати таке щось про мене, / що й самому мені невтямки* (В. Затулівітер); *Який-бо із філософа провидця! / Та ще й у фольклорному затишку / нашенького рідніського сторіччя* (В. Затулівітер); *Піввітру нахло ще теплом, / Йогенька ж половина / Ішла вже з білим рюкзаком, / Тонка зігнулась спина* (М. Вінграновський).

Як бачимо, пронімінативна морфостилема *моєньке*, не кодифікована сучасними словниками, фіксується в ідіомовленні митця першої третини ХХ ст. Майка Йогансена; в поетичному мовленні Ліни Костенко натрапляємо на комбінований спосіб інтенсифікації значення морфостилеми *моїсінька* (*така ж моїсінька*): одночасно актуалізується категорія кількісної градації ознаки (аналітичний спосіб вираження інтенсивності ознаки) і суб'єктивної оцінки.

Серед вказівних пронімінативних ад'єктивів натрапляємо на некодифікований модифікат *отакунький*: *Ми дрібнюнькі, **отакунькі**, / як не глянь, / а ми – дрібні...* (В. Корж). Кодифікованими є *отакійнький* – *займ., рідко*. Зменш. до *отакъї 2; отакнісінький* – *займ., розм.* Уживається перед іменниками, у знач. *маленький, дуже малий* (супроводжується жестом, що вказує на величину, розмір) [1 : 865].

Модифікати представлені й у розряді означальних займенників: *Автограф художника – / пейзажу деталь теж, / в кожнім іншій пейзажі / щось **іншеньке** вам нагадує...* (М. Стрельбицький); *Така-такесеньочко ясна, / Така-такесенько земля, / До неможливості прекрасна! / Одна на світі! / Ось вона* (Ю. Сердюк). *Такъї* – *займ. 3. ознак.* Указує на високий ступінь вияву певної ознаки, властивості, якості, стану когось, чогось... [1 : 1427], що посилюється редуплікацією основ.

До означального пронімінатива *сам/самий* словниками фіксуються відповідні модифіковані утворення *саменький* (розм.), *самісінький* (розм.), *саміський* (діал.), що активно вживаються й у поетичному мовленні. Трапляються морфостилеми з іншими словотворчими формантами: *Ти здолав найвищу вершину. / Ти дістався **самінького** неба* (О. Довгий); *Дрімайлику тим часом зацвіла / Під вусом під **самесеньким**, – / ромашка!* (М. Вінграновський).

Серед означальних займенників, зауважує В.К. Чернецький, виділяються строкаті пестливі утворення від пронімінатива *самий*, який здатний

поєднуватися з найрізноманітнішими, часом навіть химерними за будовою, зменшувальними суфіксами розмовного типу: *самесесенечкий, самесененький, самесесенечкий* та ін. (лексеми зафіксовані у словнику П. Білецького-Носенка) [17 : 46].

У сучасному поетичному мовленні представлені й партикульовані модифікати: *Бабо Гапко, ви той, не дуже, / Тут один вже потьхував, той й влив. / Ми ж не гудимо вашого бога, / Хоч дістати могли б і його? / Ну, а той, то, звичайно ж, для того / Щоб, як тосчки, так і того* (Б. Мозолевський).

Серед власне-кількісних числівників модифікації значення зазвичай зазнає числівник *один* і його діалектні форми *єдин, еден; їдин, їден*. Марковані форми трапляються й тоді, коли лексема вживається в значенні прикметника. Кодифіковано деривати **однійнийкий** – розм. Лише, виключно один; **одннсінький** – розм. Зовсім, абсолютно один; **одннський** – зах. Зовсім один, один-єдиний [1 : 828]. У поетичному мовленні наявні й інші похідні: «*Аймо*» у руках, *чорно-біле кіно* – / *А ти, мій однесенький, мій оператор* (М. Вінграновський); *...їдне-їднісеньке словечко чарівне / могло заволодіти моїм світом...* (О. Різниченко).

Збірні числівники від *двоє* до *восьмеро* мають здрібніло-пестливі форми, які утворюються за допомогою іменникового суфікса *-к-о*: *двійко, трійко, четвірко... восьмірко* [3 : 123]. До речі, словниками не фіксується наявність деминутивного значення, пор.: **двійко** – *невідм., числ., кільк., збірн., розм.* Те саме, що *двоє* [1 : 275]. Лексема *восьмірко* відсутня у словнику. У поетичному мовленні суфікс-модифікатор *-к-о* може додаватися й до власне-кількісних числівників: *Небавом у тати і мами / вже нас одинадцятко душ* (Д. Білоус).

Нерідко у віршах спостерігаємо наявність цілої низки зменшувально-пестливих утворень (як узуальних, так і потенційних): *І у тата на колінах двійко, – / так гаразденько / отакечки обосчко / сидять...* (В. Коломієць); *Розпитати бравсь мороки: / чом не сімерко, а шість? – Наше сьоменьке – зуроки / відсікає із душі. / Сьоме ситечко, решітко, / найсьомісіньке, сій-вій / найвосьмішим білим світком / мій дев'ятий житній світ, / що точу уже вде-сяте...* (В. Затулівітер).

Морфостилема *найсьомісіньке* – гібридна форма, де наявні експоненти категорії співвідносної інтенсивності ознаки (префікс *най-*) і суб'єктивної оцінки (словотворчий суфікс *-сіньк-*). Пор. також: *Пишуть, пишуть / пишуть автоскати, / що ти ось їхав, мов насправді жив / у найдвадцятішим з двадцятих, / найдвадцятующою з усіх віків* (В. Затулівітер), де okazіонально до структури значення морфостилеми вводиться грамема збільшеної кількості ознаки (експонент *-ущ-*) і грамема найвишого ступеня інтенсивності (експонент *най-*) [див.: 8; 9; 10]. Різноструктурні гібридні форми трапляються й серед ад'єктивів: *У відображень багато родичів, але дзеркало – найсправжнісінькіша сирота!* (В. Єшкілев); *Оглянувсь – / Ой нене! Най-найкраїнісінький ховається за мене* (Д. Онкович).

Л.А. Булаховський так розподіляє закріпленість градуйованих експресивно-оцінних відтінків у структурі значення модифіката і ступінь концентрації позначуваних ад'єктивами ознак за дериваційними формантами:

суфікс *-еньк-*, визначаючи здрібнілість ознаки, надає прикметникові відтінку пестливості. Цей емоційний відтінок ще відчутніший у прикметниках із суфіксами *-есеньк-*, що ніби підкреслює чистоту вияву ознаки. Суфікс розмовного типу *-ісінк-*, що виступає на означення найвищого ступеня вияву ознаки, також зберігає відтінок пестливості, який особливо підкреслюється в другому його варіанті *-юсінк-*. Ці суфікси виступають із тим самим значенням у деяких займенниках і числівниках, що функціонально співвідносні з прикметниками: *всенький, отакесенький, однісінкий, самісінкий* [5 : 371].

Суфікси-модифікатори категорії суб'єктивної оцінки можуть також уводитися до структури інтер'єктивів. Твірними можуть виступати первинні, або непохідні, емоційні вигуки, пор.: — *Йоєчки, це ж діжа!* — *рудим, мов кров на давній рані, прохрипіла мати* (В. Затуливітер); ... *Одягає куфайчатко порване, ойойоєчки.* / <...> *Ой, гаряча, ой, бабулик, ойойоєчки.* / <...> *На лежанці в цмоки цмокає, аж оєчки* (І. Драч).

Цікавим є графічне оформлення модифікованих морфостилем-вигуків у поетичному мовленні Івана Драча. Вірш у такому написанні модифікатив уміщено у збірці «Балади буднів» (1967 р.), а у збірці «Лист до калини» (1994 р.) вигуки-модифікати оформлено через дефіси — *ой-ой-оєчки, ой-ой-ой-єчки*. Замість форманта-модифікатора *-єчки* може додаватися *-ічки*. На такий випадок натрапляємо в похідному відінтер'єктивному субстантиві. Цей маркований дериват знаходимо у Василя Шукайла. Він написав пародійний вірш на одну з поезій М. Вінграновського, що починається рядками *Лошиця нюхає туман, / З туману пахне їй туманом...* Назва пародії — «*Переподзенькуваті розпродійоїчки*».

Марковані демінутивні форми утворюються не тільки від первинних вигуків, але й від вторинних, що походять від повнозначних частин мови. За умов конверсії вони, втрачаючи лексичне значення, номінативну функцію, набувають відчутного емоційного забарвлення, стають виразниками різних почуттів [див.: 16 : 217], пор.: *Але що ж воно винне, оте деревлянське немовляточко, / що згоріло в лозовій колісці? / І ота бабуня — рятуйточку!* — *що за димом / у двері не втрапила* (Л. Костенко).

Перед нами похідний імперативний модифікований девербативний інтер'єктив. На такі модифіковані девербативні утворення натрапляємо й серед модальних слів (модальників). Модальник — частина мови, до якої входять специфічні повноцінні самостійні слова, які виражають суб'єктивну модальність (ставлення мовця до висловленої думки), не мають системи словозміни та синтаксичних зв'язків із членами речення, відокремлені від інших у реченні, але пов'язані з ними семантично та інтонаційно [3 : 243]. Для прикладу наведемо уривок з інтерв'ю М. Слабошпицького щодо його дослідження «Поет із пекла (Тодось Осьмачка)»: ... *чому він твердить, що ніколи не був одруженим? На що роззублений Осьмачка сказав: це, мовлялечки, не був цілковито законний і повноцінний шлюб, оскільки він з дружиною не вінчався в церкві*.

Трапляються в поетичному мовленні й модифіковані вокативні інтер'єктиви (слова прикликання та відгону домашніх тварин і птахів, орієнтовані на встановлення певного контакту між мовцем і твариною. Для

мовців загальноновживані слова прикликання та відгону – це мовні знаки із загальним значенням вираження впливу людини на тварин і птахів, керування їхньою поведінкою або окремими діями [15 : 430]), наприклад, *гилі́, рідко гиль* – виг. Крик, яким відганяють гусей, качок та ін. [1 : 235]: ...*де гилій тренер нас пасе / і, мов гусей, зове поїсти: / а гилля-гильонки сюди, / ану мерщій махай руками!* (Б. Нечерда). До складу маркованих морфостилем можуть входити й редуковані основи з другим модифікованим компонентом.

Крім емоційних, імперативних і вокативних вигуків, модифіковані утворення трапляються й серед етикетних вигуків (одиноці, що виражають такі узвичаєні складові частини спілкування, як вибачення, вітання, прощання, запрошення [15 : 429], пор.: *Гукнемо ж в світ про наші болі: / «Йо-о-о, це – м-ми?!?!?» / – Да! А какой же ещё дьявол?! Но орать-то зачем? / – Ой! Ой, справді – да?! Ви, таке велике, таке мочуче, таке різношерстне... таке... / таке... І сказали своє «да»? Ой, спасибіньки! ...; Да – ес, ес – да. Карашо! / – Ага. Тепер зрозуміло. / – О, з-з-ро-зумі-ло-о! Т-шудо-во! / Т-шудово! / Ві – есть, ес! / ЙОЦЕМИДА – ЄС! / То Ви так би й зразу! Хороше звучить! / Це вже як запись у заграничному паспорті: / «Йоцемидаєс». Ловко! / – Т-так, лоф-ко-ес! / Спасибусі Вам. Вік не забудем (М. Стрельбицький); *Вермішелі від «Мівіні» / принесли нам дві Мальвіни. / Ми: / – Спасибічки за те! / Може, ще і зварите?* (М. Суховецький).*

Модифіковані морфостилеми є носіями дифузної конотації, тобто адекватна ідентифікація реципієнтом суб'єктивної оцінки як позитивної чи негативної детермінована синтагматикою та прагматичними настановами мовця. Марковані одиниці можуть передавати як голубливість, ніжність, прихильність тощо, так і конотацію запобігливості, приниження, другорядності, іронічно-глузливого ставлення автора до ліричного героя. Найвні в тексті марковані одиниці можуть набувати здатності ставати компактними виразниками чіткої соціально-політичної позиції автора. Як зауважує О.О. Ситенко, «винятково важлива роль у дефінуванні змістових відтінків демінутивних утворень належить контексту. Контекстуальна ситуація створює сприятливі умови для реалізації та конкретизації полісемантичних потенцій аналізованих лексем» [13 : 13].

Іноді виникають проблеми з визначенням частиномовної належності модифікованої морфостилеми: що перед нами – інтер'єктив (наприклад, звуконаслідування) чи омонімічний дієслівний модифікат: *Ось веде вона / через вулицю / своїх / двадцятєро дзвіночків. / Тупу-тупоньки, / не розгубляться: / рученята – живий віночок* (П. Перебийніс). Пор. також: *Люлі, моя земелько, люлюсі... / Люди сплять, і трави, звірі й квіти. / Навіть на стежину стать боюся, / Щоб яку пилінку не збудити. Люленьки... / Люлюсеньки до ранку... (Т. Могильницька); Люлі-люлюсі, / сонна зажура, / Спати давно / полягала автура... (О. Жолдак).*

У словниках зафіксовані такі лексеми: *туп, туп-тэп, тэпу-тэпу* – виг.

1. Звуконаслідування, що означає звук від ходіння, бігу. // у знач. ім. тупання.
2. розм. Уживається як присудок за знач. *тэпати, тэпнути* [1 : 1485]; *люленьки-люлі* – виг. Те саме, що *люлі* [1 : 631]; *люлі, люлі-люлі, люлі-люлечки* –

виг. Уживається як приспів у колискових піснях. // *кому і без додатка.* Уживається як побажання приємного сну (звичайно дитині) [1 : 631].

Продуктивність демінутивних суфіксів у межах різних частин мови неоднакова. Найбільші дериваційні можливості вони виявляють у сферах іменника, прикметника та прислівника, найменші – у межах числівника, займенника, дієслова та вигука [14 : 176; 7; 12].

За спостереженнями О.О. Ситенко, відсоток демінутивних іменників в українській мові становить 47,5% (950 одиниць), демінутивних прикметників – 31,8% (636 одиниць), прислівників – 18,5% (370 одиниць), вигуків – 0,95% (19 одиниць), займенників – 0,7% (14 одиниць), числівників – 0,35% (7 одиниць), дієслів – 0,2% (4 одиниці). Усього було досліджено 2000 одиниць [13 : 12].

Л.Т. Масенко зауважує, що вживання найрізноманітніших здрібнєлих і пестливих форм є специфічною рисою поетичної мови М. Вінграновського (а ми додамо також В. Березінського, Д. Білоуса, М. Влад, І. Драча, І. Жиленко, В. Забаштанського, В. Затулівітра, Л. Костенко, Б. Нечерду, О. Різниченка, М. Стрельбицького, Д. Чередниченка [див.: 8; 9; 10; 11]). Серед таких слововживань є і традиційні фольклорні форми, і вдалі поетичні неологізми. Висвітлюючи історію і сучасний стан функціонування таких модифікованих одиниць, дослідниця зазначає, що поширення здрібнєлих і пестливих форм іменників, прикметників і прислівників було однією з визначальних стильових рис мови українського фольклору й звідти органічно ввійшло до арсеналу основних поетичних прийомів класичної поезії. Гармонійно вплітаючись у поетичну мову класиків – Т. Шевченка, Лесі Українки та ін., вони надавали їй неповторного національного колориту. Проте у творчості другорядних поетів XIX ст. вживання зазначеного стильового прийому перетворилося в мертвий штамп, хуторянську слащавість. І тому, оновлюючи поетичний словник, українські поети першої половини XX ст. відмовились від цієї мовної риси поезії попереднього покоління. У творах П. Тичини, М. Рильського, М. Бажана здрібнілі форми зустрічаються рідко. Не властиві вони загалом і сучасній поезії, за винятком стилізації під народні пісні. Тим значиміше видається прагнення повернути поетичній мові нашого часу традиційну національно-стильову особливість, не повторюючи її сліпо, а творчо розвинувши й оновивши [6: 144]. Повністю погоджуючись із аналізом історії питання та роллю М. Вінграновського в поширенні таких дериватів, слід визнати спірним твердження дослідниці стосовно того, що такі форми загалом не властиві сучасній поезії.

Функціонування таких дериватів слід визнати релевантними фактами багатожанрового спадку українських поетів XX ст. Вони дозволяють реципієнтові легко зорієнтуватися в системі ціннісних координат адресанта, його аксіологічних пріоритетів, проаналізувати його концептуальну мережу, що накладається на швидкоплинний океан дійсності, з'ясувати вектори селективності авторської свідомості/підсвідомості в пізнанні та «віддзеркаленні» навколишнього середовища. Реєстр одиниць, що зазнають впливу означеної категорії, значно ширший від того, що представлений у сучасних

лексикографічних джерелах. Серед них є okazіоналізми, потенційні слова і лексеми загальнонародної мови (діалектизми, просторіччя і т. ін.). Явище поширення дії цієї категорії у поетичному мовленні другої половини ХХ ст. слід визнати динамічним, активним і разом з тим закоріненим у міцну традицію, що відбиває специфіку народного світогляду та світовідчужання.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Великий** тлумачний словник сучасної української мови (з дод., доповн. та СД) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2007. – 1736 с.
2. **Вихованець І.Р.** Теоретична морфологія української мови / І. Вихованець, К. Городенська / за ред. І. Вихованця. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
3. **Горпинич В.О.** Морфологія української мови: підручник / В.О. Горпинич. – К. : ВЦ Академія, 2004. – 336 с.
4. **Їжакевич Г.П.** Взаємодія стилістики мови і стилістики мовлення / Г.П. Їжакевич // Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики / АН УРСР; Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1972. – С. 33–47.
5. **Курс** сучасної української літературної мови / за ред. Л.А. Булаховського. – К. : Рад. школа, 1951. – Т. 1. – 519 с.
6. **Масенко Л.Т.** Традиції і новаторство в мові як форми художньої культури / Л. Т. Масенко // Мова і культура. – К. : Наукова думка, 1986. – С. 138–148.
7. **Сальникова О.** Функціональна семантика демінутивних одиниць слов'янської мови у польовому вимірі та особливості її вияву / О. Сальникова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. наук. праць / гол. ред. В. Олексенко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2006. – Вип. ІУ. – С. 54–60.
8. **Семененко Л.А.** Експресивний потенціал ступеньованих займенникових і порядкових прикметників (на матеріалі ідіостилістичних кодів II пол. ХХ ст.) / Л.А. Семененко // Мова і культура: Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту: наук. щорічний журнал / гол. ред. Д.С. Бурога. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бурога, 2004. – Вип. 7. – Т. 4. – Ч. 1. – С. 267–272.
9. **Семененко Л. А.** Деякі спостереження щодо функціонування лексико-граматичної категорії суб'єктивної оцінки якості у поетичному мовленні / Л.А. Семененко // Мова: Науково-теоретичний часопис з мовознавства / гол. ред. Д.С. Іщенко. – Одеса : Астропринт, 2002. – Вип. 7. – С. 214–218.
10. **Семененко Л.А.** Марковані експоненти лексико-граматичного класу ад'єктивів й адвербіативів у структурі поетичного дискурсу Михайла Стрельбицького / Л.А. Семененко // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія філологічна / ред. У. Крук / відп. за вип. Ф. Бацевич, О. Ясіновська. – Львів, 2001. – Вип. 52. – С. 337–344.
11. **Семененко Л.А.** Функціонування маркованих прономінативів-морфостилем у сучасному поетичному мовленні / Л.А. Семененко // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки / гол. ред. А.І. Кузьмінський. – Черкаси : Вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – Вип. 213. – С. 100–105.
12. **Ситенко О.** Типологія міжрівневих засобів вираження категорії демінутивності в англійській та українській мовах / О. Ситенко // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. / наук. ред. А. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 2009. – Вип. 19. – С. 167–171.
13. **Ситенко О.О.** Функціонально-семантичне поле здрібнілості в слов'янських та германських мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 «Загальне мовознавство» / О.О. Ситенко. – Донецьк, 2008. – 20 с.
14. **Сучасна** українська літературна мова. Морфологія / за заг. ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – 584 с.
15. **Сучасна** українська літературна мова: підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плюш та ін. / за ред. А.П. Грищенка. – 3-те вид., допов. – К. : Вища школа, 2002. – 439 с.
16. **Сучасна** українська мова: підручник / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін. / за ред. О.Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 400 с.
17. **Чернецький В. К.** Здрібніло-пестливі форми займенників і числівників в українській мові / В. К. Чернецький // Українське мовознавство. – 1975. – № 3 (51). – С. 45–52.